

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ, સમક્ષ

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭

વિથ

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી એસ. વી. પિંટો

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

શકરભાઈ જેઠાભાઈ મકવાણા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી આશિષ એમ. દગલી (૨૨૦૩)

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયા

સામાવાળા નંબર ૧ વતી સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી એસ. વી. પિંટો

તારીખ: ૧૯/૦૭/૨૦૨૪

મૌખિક ચુકાદો

=====

શકાભાઈ જેઠાભાઈ મકવાણા ... અરજદાર(રો) / અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય ... સામાવાળા(ઓ) / પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી આશિષ એમ. ડાગળી (૨૨૦૩)

અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયા

સામાવાળા/પ્રતિવાદી નં. ૧ તરફે એ.પી.પી. સુશ્રી જિર્ગા ઝવેરી

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિંટો

તારીખ: ૧૯/૦૭/૨૦૨૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો દ્વારા)

૧. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ એ અપીલકર્તા મૂળ આરોપી નં. ૧ શકાભાઈ જેઠાભાઈ મકવાણા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ એ અપીલકર્તા મૂળ આરોપી નં. ૨ ગોવર્ધનભાઈ નાંજીભાઈ પટેલ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ (એસીબી) નં. ૬/૧૯૯૫ માં દાખલ કરવામાં આવી છે. બંને અપીલો લર્નડ બીજા ફાસ્ટ ટ્રેક જજ, જૂનાગઢ (જે હવે પછી "સદર ટ્રાયલ કોર્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ (એસીબી) નં. ૬/૧૯૯૫ માં ૩૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદો અને હુકમ સામે પડકારવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે દ્વારા સદર ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નં. ૧ ને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ (જે હવે પછી "સદર પીસી એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને બે માસની સાદી કેદ અને સદર પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧) (ડી) ૧, ૨, ૩ સહવાંચિત કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૫૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને ત્રણ માસની સાદી કેદની

સજા ફટકારી હતી. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે વધુમાં એવો હુકમ કરવાનું પસંદ કર્યું હતું કે આરોપી નં. ૧ ની સજાઓ એકસાથે ભોગવવાની રહેશે. આરોપી નં. ૨ ને સદર પીસી એક્ટની કલમ ૧૨ હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને બે માસની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.

૧.૧ આ બંને અપીલો દોષિત ઠરાવવાના સમાન ચુકાદા અને હુકમમાંથી ઉદ્ભવી છે અને તેથી આ સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદા દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧.૨ સુવિધા, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર મૂળ કેસમાં હતા તે મુજબ અપીલકર્તાઓને સામાન્ય વ્યવહારમાં આરોપીઓ તરીકે ઉલ્લેખિત કરવામાં આવ્યા છે.

૨. કેસના રેકૉર્ડમાંથી બહાર આવતી ટૂંક હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ એ કે, આરોપી નં. ૧ ભેસાણા ખાતે ગુજરાત ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડમાં હેલ્પર તરીકે કામ કરતા હતા અને જાહેર સેવક હતા અને આરોપી નં. ૨ એ ખાનગી વ્યક્તિ અને આરોપી નં. ૧ ના મિત્ર હતા. એ કે, ફરિયાદી – બચુભાઈ

રણછોડભાઈ પટેલ તેમની સાસુ દુધીબેન જાદવભાઈ સાથે ચાણકા, તાલુકો ભેસાણ, જિલ્લો જૂનાગઢ ખાતે રહેતા હતા અને દુધીબેન જાદવભાઈની ખેતીની જમીન પરના કુવા માટે ઇલેક્ટ્રિક મીટર કનેક્શન મેળવવા માટે ભેસાણ ખાતેની ગુજરાત ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડની ઓફિસમાં અરજી કરવામાં આવી હતી. એ કે, ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈ પટેલે આરોપી નં. ૧ સાથે મુલાકાત કરી હતી અને વહેલી તકે ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપી દેવા વિનંતી કરી હતી અને તે સમયે આરોપી નં. ૧ એ મજૂરી ખર્ચ પેટે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી. એ કે, ફરિયાદીએ તેમને કહ્યું હતું કે ઇલેક્ટ્રિક લાઇન ફીટ થઈ ગયા પછી તેઓ રકમ આપશે અને આરોપી નં. ૧ એ તેમને કહ્યું હતું કે તેઓ બીજા દિવસે એટલે કે ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ આવશે અને તેમને રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ આપી દેવી. એ કે, ફરિયાદી ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ આપવા માંગતા ન હતા. એ કે, રવજીભાઈ અરજનભાઈ પટેલ તેમના સ્થાને આવ્યા હતા અને તેમની સાથે અન્ય બે-ત્રણ વ્યક્તિઓને લાવ્યા હતા અને તેમની ફરિયાદ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, જૂનાગઢ દ્વારા સદર પીસી એક્ટની કલમ ૭, ૧૨, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ તેમના ફળિયામાં નોંધી લેવામાં આવી હતી જે ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ સી.આર. નં. ૧/૧૯૯૫ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૨ એ કે, અગાઉ ચાણકા ગામના રહેવાસી રવજીભાઈ અરજનભાઈ પટેલ એસીબી પોલીસ સ્ટેશને ગયા હતા અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી અને બે પંચ

સાક્ષીઓ ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ૧૨.૧૫ કલાકે ફરિયાદીના ફળિયા પર આવ્યા હતા અને ફરિયાદ નોંધાયા પછી અને ફરિયાદીનો પંચ સાક્ષીઓ તથા એસીબી પોલીસ સ્ટેશનના સ્ટાફના સભ્યો સાથે પરિચય કરાવ્યા પછી, તેમની હાજરીમાં એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું ડેમોસ્ટ્રેશન કરવામાં આવ્યું હતું અને એન્થ્રેસીન પાવડર તથા અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પની વિશેષતાઓ ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીઓને સમજાવવામાં આવી હતી. એ કે, ફરિયાદીએ રૂ. ૧૦૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ અને રૂ. ૫૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ આપી હતી જેને એન્થ્રેસીન પાવડર લગાવવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદીના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી અને ફરિયાદી તથા પંચ સાક્ષીઓને સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. એ કે, શેડો વિટનેસ અને ફરિયાદી દુધીબેન જાદવભાઈના ખેતરના કુવા પાસેની ઓરડી નજીક ખાટલા પર બેઠા હતા અને પંચ નં. ૨ તથા રેડ પાડતી પાર્ટીના સભ્યો આસપાસ સંતાઈ ગયા હતા. એ કે, થોડા સમય પછી, બંને આરોપીઓ મોટરસાઈકલ પર આવ્યા હતા અને આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદીને પૂછ્યું હતું કે મોટર ચાલુ થઈ ગઈ છે કે નહીં અને ફરિયાદીએ હકારમાં જવાબ આપ્યો હતો. એ કે, આરોપી નં. ૧ એ ગેરકાયદેસર લાંચની રકમની માંગણી કરી હતી અને ફરિયાદીએ તેમના જમણા હાથથી તેમના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકેલી રંગાયેલી ચલણી નોટો લીધી હતી અને આરોપી નં. ૧ ને આપી હતી અને આરોપી નં. ૧ એ આરોપી નં. ૨ ને ચલણી નોટો લઈ લેવાનું કહ્યું હતું. એ કે, આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદી પાસેથી પોતાના જમણા

હાથથી રંગાયેલી ચલણી નોટો લીધી હતી અને રંગાયેલી ચલણી નોટો પોતાના શર્ટના ખિસ્સામાં મૂકી દીધી હતી. એ કે, ફરિયાદીએ અગાઉ નક્કી કરેલો સિગ્નલ આપ્યો હતો અને રેડ પાડતી પાર્ટીના સભ્યો તથા પંચ નં. ૨ આવ્યા હતા અને બંને આરોપીઓને રંગે હાથ પકડી લીધા હતા.

૨.૩ એ કે, જરૂરી પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું અને તપાસ કરનાર અધિકારીએ સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા અને પ્રોસિક્યુશન માટેના મંજૂરીના હુકમ તથા આરોપી નં. ૧ ના સર્વિસ રેકૉર્ડના જરૂરી દસ્તાવેજો પ્રાપ્ત થયા પછી, જૂનાગઢની સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી જેને સ્પેશિયલ એસીબી કેસ નં. ૬/૧૯૯૫ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૪ એ કે, બંને આરોપીઓને સમન્સ યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવ્યા હતા અને બંને આરોપીઓ સદર ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થયા હતા અને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૨૦૭ હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન થયા પછી, સદર ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આંક ૨૫ પર આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો અને આરોપીઓના નિવેદનો અનુક્રમે આંક ૨૬ અને ૨૭ પર નોંધવામાં આવ્યા હતા. આરોપીઓએ આરોપની તમામ હકીકતોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર પુરાવો રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યો હતો.

૨.૫ ફરિયાદપક્ષે તેમના કેસના સમર્થનમાં ૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી અને ૨૨ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રેકૉર્ડ પર રજૂ કર્યા હતા અને લર્નડ એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર દ્વારા આંક ૭૮ પર કલોઝિંગ પર્સિસ રજૂ કર્યા પછી, કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું. લર્નડ એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર અને આરોપીના લર્નડ વકીલની દલીલો સાંભળ્યા પછી સદર ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નં. ૧ ને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને આરોપી નં. ૧ ને પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ (જે હવે પછી "સદર પીસી એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને બે માસની સાદી કેદ અને સદર પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) ૧, ૨, ૩ સહવાંચિત કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૫૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને ત્રણ માસની સાદી કેદની સજા ફટકારી હતી. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે વધુમાં એવો હુકમ કરવાનું પસંદ કર્યું હતું કે આરોપી નં. ૧ ની સજાઓ એકસાથે ભોગવવાની રહેશે. આરોપી નં. ૨ ને સદર પીસી એક્ટની કલમ ૧૨ હેઠળના ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરવાર બને બે માસની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.

૩. દોષિત ઠરાવવાના સદર ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને વ્યથિત થઈને, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તાએ મુખ્યત્વે એવું જણાવીને

અપીલ દાખલ કરી છે કે વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાનો ચુકાદો અને હુકમ ખરાબ, ગેરકાયદેસર અને ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્ર વિરુદ્ધ છે અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટે એ ધ્યાને લીધું નથી કે ફરિયાદીએ પોતે જણાવ્યું છે કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ કટોકટીની સેવાઓ માટે માંગવામાં આવી હતી અને ફરિયાદીએ સ્વજનભાઈ અરજનભાઈનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમની સલાહ પર તેઓ જૂનાગઢ ગયા હતા. એ કે, ટ્રેપ વખતે અપીલકર્તા સહ-આરોપી સાથે આવ્યા હતા અને જો ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ અપીલકર્તાએ લેવાની હોત, તો તેમણે તે લઈ લીધી હોત અને પોતાના ખિસ્સામાં મૂકી હોત પરંતુ હકીકતમાં ઇલેક્ટ્રિક મોટર રીપેર થઈ ગઈ હતી અને અપીલકર્તાએ મોટર રીપેર કરવા માટે વ્યક્તિની વ્યવસ્થા કરી હતી અને રૂ. ૧૫૦/- નો મજૂરી ખર્ચ રામસિંભાઈ સોદાસભાઈને ચૂકવવાનો હતો જેમણે ફરિયાદીની સાસુની મોટર રીપેર કરી હતી. એ કે, અપીલકર્તાએ સંભવિત બચાવ રજૂ કર્યો છે અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૪૭ થી આંક ૫૪ ના દસ્તાવેજોને પ્રદર્શિત (એગ્ઝિબિટ) કરવાની મંજૂરી આપવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ અને ગેરકાયદેસરતા આચરી છે. એ કે, માત્ર દસ્તાવેજો પ્રદર્શિત થયા હોય તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે દસ્તાવેજો સાબિત થઈ ગયા છે કારણ કે દસ્તાવેજોની માત્ર સાબિત કરવા માટે પુરાવો રજૂ કરીને જ સાબિત થઈ શકે છે. એ કે, અપીલકર્તાએ રામસિંભાઈ સોદાસભાઈની બચાવપક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરી છે પરંતુ સદર ટ્રાયલ કોર્ટે તેને ધ્યાને લીધી નથી. એ પણ રેકૉર્ડ પર છે કે ફરિયાદી ફરિયાદ નોંધાવવા માટે એસીબી ઓફિસ, જૂનાગઢ ગયા ન હતા પરંતુ ચાણકા ગામના

રહેવાસી રવજીભાઈ અરજનભાઈ એસીબી ઓફિસ ગયા હતા અને એસીબી અધિકારીઓ તથા પંચ સાક્ષીને ફરિયાદીના ફળિયામાં લાવ્યા હતા. એ કે, ફરિયાદપક્ષના પુરાવામાં ઘણા વિરોધાભાસો છે અને હકીકતમાં તે રેકૉર્ડ પર છે કે અપીલકર્તા અને ફરિયાદી વચ્ચે માત્ર એટલી જ વાતચીત થઈ હતી કે મોટર ચાલુ છે કે નહીં અને જ્યારે ફરિયાદીએ હકારમાં જવાબ આપ્યો ત્યારે મોટરસાઈકલ પર પાછળ બેઠેલા સહ-આરોપી દ્વારા રકમની માંગણી કરવામાં આવી હતી અને સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે આ પુરાવાને તેની સાચી સમજ અને ભાવનામાં મૂલવવો જોઈતો હતો અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ ગેરકાયદેસર છે કારણ કે સદર ટ્રાયલ કોર્ટે એ ધ્યાને લીધું નથી કે ફરિયાદીની સાસુના ખેતરમાં મોટર રીપેર કરવા માટે રકમ સ્વીકારવામાં આવી હતી. એ કે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ, તમામ બાબતોમાં, દખલ કરવાને પાત્ર છે અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો આવશ્યક છે.

૩.૧ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ એ મુખ્યત્વે એવું જણાવીને અપીલકર્તા મૂળ આરોપી નં. ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે કે વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાનો ચુકાદો અને હુકમ ગેરકાયદેસર, અન્યાયી, અયોગ્ય અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા વિરુદ્ધ છે અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકત ધ્યાને લીધી નથી કે અપીલકર્તા સરકારી નોકર નથી અને સહ-આરોપી નં. ૧ ની કહેવાતી લાંચની માંગણી માટે પક્ષકાર ન હતા. એ કે, ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ નથી કે

અપીલકર્તાએ ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમની માંગણી કરી હતી અને ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ પણ અપીલકર્તા મોટરસાઈકલ પર પાછળ બેઠેલા હતા અને સહ-આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈ માંગણીની કોઈપણ હકીકત જાણતા ન હતા. એ કે, અપીલકર્તા ફરિયાદી અને સહ-આરોપી વચ્ચેના કોઈપણ વ્યવહાર સાથે કોઈપણ પ્રકારે જોડાયેલા ન હતા અને ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ રકમના લાભાર્થી ન હતા અને સદર ગુનામાં દુષ્પેરણ કરવા બદલ તેમને દોષિત ઠેરવવા જોઈએ નહીં કારણ કે અપીલકર્તાના પક્ષ તરફથી કોઈ દુષ્પેરણ થયું ન હતું. એ કે, સદર ટ્રાયલ કોર્ટે એ હકીકત ધ્યાને લીધી નથી કે ફરિયાદી હોસ્ટાઈલ (પક્ષદ્રોહ) થઈ ગયા છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી, અને પુરાવામાં તે રેકૉર્ડ પર બહાર આવ્યું છે કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ નામના વ્યક્તિને આપવાની હતી જેમણે આરોપી નં. ૧ મારફતે ફરિયાદીની ઇલેક્ટ્રિક મોટર રીપેર કરી હતી અને રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ સદર રામસિંભાઈ સોદાસભાઈને ચૂકવવાની હતી જેમની સહ-આરોપી દ્વારા આંક ૭૭ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. એ કે, સદર ટ્રાયલ કોર્ટ સદર પીસી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળ અનુમાન તારવી શકી ન હતી કારણ કે કોઈપણ આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીનો કોઈ પુરાવો ન હતો. એ કે, વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાનો ચુકાદો અને હુકમ ખરાબ, ગેરકાયદેસર અને ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્ર વિરુદ્ધ છે અને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે.

૪. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તા તરફે લર્નડ વકીલ શ્રી આશિષ ડાગળી અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તા તરફે લર્નડ વકીલ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયાની દલીલો સાંભળવામાં આવી. બંને અપીલોમાં સામાવાળા રાજ્ય તરફે લર્નડ એ.પી.પી. સુશ્રી જિર્ગા ઝવેરીની દલીલો સાંભળવામાં આવી. વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદો અને હુકમની ચકાસણી કરવામાં આવી અને કેસના રેકૉર્ડ પરના ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરવામાં આવી છે.

૫. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તા તરફે લર્નડ વકીલ શ્રી આશિષ ડાગળીએ રજૂઆત કરી છે કે આંક ૩૧ પર તપાસવામાં આવેલ ફરિયાદીને ફરિયાદપક્ષ દ્વારા હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે રવજીભાઈ અરજનભાઈ તેમના ફળિયામાં આવ્યા હતા અને કેટલાક દસ્તાવેજ પર તેમના અંગૂઠાનું નિશાન લીધું હતું. ફરિયાદીએ સ્વીકાર્યું છે કે અપીલકર્તા મોટર રીપેર કરવા માટે લઈ ગયા હતા અને મોટર રીપેર થઈ ગઈ હતી અને મોટરના મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ પેટે રૂ. ૧૫૦/- ચૂકવવાના હતા. એ કે, અપીલકર્તાએ ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમની માંગણી કરી ન હતી અને ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન પહેલેથી જ પૂરું પાડવામાં આવ્યું

હતું. એ કે, સ્વીકાર્યાનુસાર, પ્રસ્તુત કેસમાં કોઈ માંગણી ન હતી અને પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે રકમ કેમ આપવામાં આવી હતી તે અંગે તેમને કોઈ ખ્યાલ ન હતો અને પંચે અપીલકર્તા અને ફરિયાદી વચ્ચેની વાતચીત સાંભળી ન હતી. એ કે, તપાસ કરનાર અધિકારીએ સ્વીકાર્યું છે કે એવું જણાતું હતું કે રવજીભાઈ અરજનભાઈ અપીલકર્તાને કથિત ગુનામાં સંડોવવામાં રસ ધરાવતા હતા કારણ કે તેમના ભાઈ નારણભાઈ સાથે અપીલકર્તાનો વિવાદ હતો અને તપાસ દરમિયાન એ પણ જણાઈ આવ્યું હતું કે ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યું હતું, અને તેથી ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ રકમની માંગણી કરવાનો કોઈ પ્રસંગ ન હતો. અપીલકર્તાએ બચાવપક્ષના સાક્ષી – રામસિંભાઈ સોદાસભાઈની તપાસ કરી છે અને તેઓ એ જ વ્યક્તિ છે જેમણે મોટર રીપેર કરી હતી અને સદર સાક્ષીને મંજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ પેટે રૂ. ૧૫૦/- આપવાના હતા. એ કે, અપીલકર્તાએ સંભવિત બચાવ રજૂ કર્યો છે પરંતુ સદર ટ્રાયલ કોર્ટે તેને ધ્યાને લીધા નથી અને અપીલકર્તાના કબજામાંથી કોઈપણ રંગાયેલી ચલણી નોટોની રિકવરી કે ડિસ્કવરી થઈ ન હતી અને તેથી સદર ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાનું ખોટું મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને અપીલકર્તાને ખોટી રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે. એ કે, મંજૂરી પણ અમાન્ય છે કારણ કે અપીલકર્તાની નિમણૂક સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ એન્જિનિયર દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જ્યારે મંજૂરી એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર દ્વારા આપવામાં આવી છે જેઓ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ એન્જિનિયરના હોદ્દા કરતા નીચા હોદ્દાના છે અને મંજૂરી કાયદેસર નથી. એ કે,

કેસની સમગ્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા કોઈ શરૂઆતની માંગણી કે માંગણી સાબિત કરવામાં આવી નથી અને માંગણી, સ્વીકાર અને રિકવરીના મુખ્ય ઘટકો ફરિયાદપક્ષ દ્વારા શંકાસ્પદ ન રહે તેમ સાબિત કરવામાં આવ્યા નથી અને લર્નડ વકીલે આ કોર્ટને વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવા તથા અપીલકર્તાને તમામ ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ જાહેર કરવા વિનંતી કરી છે.

૫.૧ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તા તરફે લર્નડ વકીલ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયાએ રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તેમને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને ફરિયાદીએ પોતે રજૂઆત કરી છે કે મોટરના મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ માટે રૂ. ૧૫૦/- લેવામાં આવ્યા હતા અને ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન પહેલેથી જ આપી દેવામાં આવ્યું હતું. એ કે, અપીલકર્તા માત્ર પાછળ બેઠેલા વ્યક્તિ (પિલિયન રાઈડર) હતા અને તેઓ માંગણીના પક્ષકાર ન હતા પરંતુ માત્ર એટલા માટે કે સહ-આરોપીએ તેમને મોટર રીપેર કરનાર વ્યક્તિને આપવા માટે રકમ એકત્રિત કરવાનું કહ્યું હતું, તેમણે ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ સ્વીકારી હતી. એ કે, અપીલકર્તા ખાનગી વ્યક્તિ છે અને તેમણે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ રકમની માંગણી કરી ન હતી પરંતુ માત્ર રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ તરફથી મોટર રીપેર કરવાનો ખર્ચ સ્વીકાર્યો હતો પરંતુ સદર ટ્રાયલ

કોર્ટે સમગ્ર પુરાવાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવ્યો નથી અને લર્નડ વકીલ શ્રી પ્રવીણ ગોંડલિયાએ આ કોર્ટને વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવા તથા આરોપીને તમામ ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ જાહેર કરવા વિનંતી કરી છે.

૬. બંને અપીલોમાં સામાવાળા રાજ્ય તરફે લર્નડ એ.પી.પી. સુશ્રી જિર્ગા ઝવેરીએ આ કોર્ટને તમામ સાક્ષીઓના સમગ્ર પુરાવા અને કેસના રેકૉર્ડ પર ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા દસ્તાવેજી પુરાવાઓમાંથી પસાર કરાવ્યા છે અને જણાવ્યું છે કે ફરિયાદપક્ષે સાબિત કર્યું છે કે બંને અપીલકર્તાઓ ફરિયાદીના ફળિયા પર આવ્યા હતા અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તાએ રૂ. ૧૫૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી અને જ્યારે ફરિયાદીએ રકમ આપી રહ્યા હતા, ત્યારે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તાએ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તાને જેઓ પાછળ બેઠેલા વ્યક્તિ હતા તેમને રકમ સ્વીકારવાનું કહ્યું હતું અને તદનુસાર રંગાયેલી ચલણી નોટો સ્વીકારવામાં આવી હતી અને પાછળ બેઠેલા વ્યક્તિ દ્વારા શર્ટના ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. એ કે, ફરિયાદીએ અગાઉ નક્કી કરેલો સિગ્નલ આપ્યો હતો અને રેડ પાડતી પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા હતા અને બંને આરોપીઓને સ્થળ પર રંગે હાથ પકડી લીધા હતા. ફરિયાદપક્ષે શંકાસ્પદ ન રહે તેમ માંગણી, સ્વીકાર અને રિકવરીના તમામ ઘટકો સાબિત કર્યા છે અને ભલે

ફરિયાદી હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા હોય અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હોય, તે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે પુરાવાનો જે ભાગ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપે છે તેને ધ્યાનમાં લેવો આવશ્યક છે. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા ઊભા કરવામાં આવેલા બચાવને ધ્યાને લીધો નથી કારણ કે તે સંભવિત બચાવ ન હતો અને એવું માની શકાતું નથી કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે લેવામાં આવી ન હતી પરંતુ મોટર રીપેર કરનાર વ્યક્તિની તરફેણમાં લેવામાં આવી હતી. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે સમગ્ર પુરાવાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવ્યો છે અને તેમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે વિકૃતિ નથી અને કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી અને લર્નડ એ.પી.પી. એ આ કોર્ટને અપીલકર્તાઓની બંને અપીલો ફગાવી દેવા વિનંતી કરી છે.

૭. કેસના રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની ચકાસણી કરતા પહેલા, કનુભાઈ કાંતિભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય, જે ૧૯૯૬ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ. એચ.સી. ૨૦૬૨૧૪ માં અહેવાલ થયેલ છે, ના કેસનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં પેરા ૪ અને ૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

૪. કાયદામાં ફરિયાદપક્ષે શંકાસ્પદ ન રહે તેમ આરોપ સાબિત કરવો પડે છે. શું સાબિત કરવું આવશ્યક છે તે રવીન્દ્ર કુમાર ડે વિ. ઓરિસ્સા રાજ્ય

એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૧૭૦ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે:—

[“ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના ત્રણ મૂળભૂત સિદ્ધાંતો સુસ્થાપિત છે અર્થાત્:]

[(૧) એ કે બચાવપક્ષના વર્જનની નબળાઈ કે અસત્યતામાંથી તેનો કેસ સાબિત કરતી વખતે તે કોઈ લાભ મેળવી શકે નહીં અને શંકાસ્પદ ન રહે તેમ પોતાનો કેસ સાબિત કરવા માટેનો બોજો હકારાત્મક રીતે ફરિયાદપક્ષ પર રહે છે;

(૨) એ કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં આરોપીને દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ માનવો આવશ્યક છે; અને

(૩) એ કે તે મુજબ ફરિયાદપક્ષનો બોજો ક્યારેય ખસતો નથી.”]

સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલા સદર કાયદા મુજબ મારે એ વિચારણા અને નિર્ધારણ કરવું પડશે કે આરોપ શંકાસ્પદ ન રહે તેમ સાબિત થયો છે કે નહીં. રેકૉર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રતિસ્પર્ધી દલીલોના ગુણદોષોની ચકાસણી તરફ આગળ વધતા પહેલાં એ જણાવી શકાય કે ગુનો કેવી રીતે બને છે અને જો ગુનો ન બને તો ફરિયાદપક્ષ ક્યારે નિષ્ફળ જશે. સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા હરિ દેવ શર્મા વિ. રાજ્ય (દિલ્લી એડમિનિસ્ટ્રેશન) – એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૧૪૮૯ ના કેસમાં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જો ફરિયાદપક્ષના મહત્વના ભાગ પર વિશ્વાસ

ન કરી શકાય, તો દોષિત ઠરાવી શકાય નહીં. આ ચુકાદામાં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવા આવશ્યક છે, અને જો તેમાંથી એક પણ મહત્વનો ભાગ હોવા છતાં સાબિત ન થાય તો ગુનો રચાયો છે તેમ કહી શકાય નહીં અને તેથી દોષિત ઠરાવવાનો હુકમ ટકી શકે નહીં. અનંતરાય લાલજી પંડ્યા વિ. ગુજરાત રાજ્ય – ૧૯૮૨ જી.એલ.એચ. ૪૭૨; ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. રામ આશ્રે ૧૯૯૦ ક્રિમિનલ લો રિપોર્ટર, ૧૮૮; અને પલાનિસામી રાજુ વિ. તમિલનાડુ રાજ્ય ૧૯૮૬ ક્રિમિનલ લો રિપોર્ટર, ૯૯ ના કેસમાં પણ આવો જ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે કે પુનઃ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલા કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને શું નિર્ધારિત કરવાનું છે કે માંગણી અને સ્વીકાર અંગેનો કેસ ફરિયાદપક્ષે સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યો છે કે નહીં.

૫. આ મુદ્દા પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં લેવા આગળ વધતા પહેલાં, હું કેસના મૂળ સુધી જતા એક મુદ્દા પર ચર્ચા કરી શકું છું. સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ભગવાનસિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસ.સી. ૯૮૫ માં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જો પોલીસ અધિકારી દ્વારા બધું જ કરવામાં આવે તો તે કેસમાં એવી ક્ષતિ ગણાશે જે ફરિયાદપક્ષના કેસની વિશ્વસનીયતા પર અસર કરવા માટે બંધાયેલી છે. તે કેસમાં ફરિયાદ તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવી હતી, રેડ પણ તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી હતી, શોધ અને

જમી પણ તે જ તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ ચાર્જશીટ દાખલ થાય ત્યાં સુધીની તપાસ પણ તે જ તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. પ્રસ્તુત કેસમાં, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી ગઢવીએ ફરિયાદ નોંધવાથી લઈને ચાર્જશીટ દાખલ થાય ત્યાં સુધીની બાબતમાં બધું જ કામ કર્યું છે. જ્યારે આવી સ્થિતિ હોય ત્યારે ફરિયાદપક્ષના કેસની વિશ્વસનીયતા ચોક્કસપણે શંકાસ્પદ છે અને તે કારણોસર ફરિયાદપક્ષ નિષ્ફળ જવો જોઈએ. ભલે ફરિયાદપક્ષના કેસને દૂષિત કરનાર આ મુદ્દાને અવગણવામાં આવે, છતાં દોષિત ઠરાવવાના હુકમને જાળવી રાખવા માટે મને કોઈ ઔચિત્વ જણાતું નથી અને તે માંગણી અને સ્વીકારનો કેસ અંતે ત રહેવાના કારણોસર છે.

૭.૧ નીરજ દત્તા વિ. રાજ્ય (ગવર્મેન્ટ ઓફ એન.સી.ટી. ઓફ દિલ્હી), જે ૨૦૨૨ ૦ સુપ્રીમ (એસ.સી.) ૧૨૪૮ માં અહેવાલ થયેલ છે, ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૬૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૬૮. ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી જે બહાર આવે છે તેનો સાર નીચે મુજબ છે:

(એ) એક્ટની કલમ ૭ અને ૧૩ (૧)(ડી) (ઈ અને (ii)) હેઠળ આરોપી જાહેર સેવકના ગુનાને સ્થાપિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદિત હકીકત તરીકે જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકારની સાબિતી એ પૂર્વશરત (સાઈ ક્વો નોન) છે.

(બી) આરોપીના ગુનાને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે સૌપ્રથમ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને ત્યારબાદના સ્વીકારને હકીકત તરીકે સાબિત કરવું પડશે. આ વિવાદિત હકીકત કાં તો પ્રત્યક્ષ પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે જે મૌખિક પુરાવા અથવા દસ્તાવેજી પુરાવાના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે છે.

(સી) વધુમાં, વિવાદિત હકીકત, અર્થાત્ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકારની સાબિતી પ્રત્યક્ષ મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની ગેરહાજરીમાં આડકતરા (સંજોગજન્ય) પુરાવા દ્વારા પણ સાબિત કરી શકાય છે.

(ડી) વિવાદિત હકીકત, અર્થાત્ જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવા માટે, નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં રાખવા આવશ્યક છે:

(i) જો જાહેર સેવક તરફથી કોઈપણ માંગણી વગર લાંચ આપનાર દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર કરવામાં આવે અને બાદમાં લાંચ આપનાર ખાલી ઓફર સ્વીકારે અને ગેરકાયદેસર લાંચ પ્રાપ્ત કરે, તો તે એક્ટની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકારનો કેસ છે. આવા કેસમાં, જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉની માંગણી હોવી જરૂરી નથી.

(ii) બીજી બાજુ, જો જાહેર સેવક માંગણી કરે અને લાંચ આપનાર માંગણી સ્વીકારે અને માંગણી કરેલી લાંચ આપે જે બદલામાં જાહેર સેવક દ્વારા પ્રાપ્ત થાય, તો તે પ્રાપ્ત કરવાનો (ઓબ્ટેઇનમેન્ટ) કેસ છે. પ્રાપ્ત કરવાના કેસમાં, ગેરકાયદેસર લાંચ માટેની અગાઉની માંગણી જાહેર સેવક તરફથી ઉદ્ભવે છે. આ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળનો ગુનો છે.

(iii) ઉપરોક્ત (i) અને (ii) બંને કેસોમાં, અનુક્રમે લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને જાહેર સેવક દ્વારા માંગણી ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદિત હકીકત તરીકે સાબિત કરવી આવશ્યક છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કોઈપણ વધારાની બાબત વગર ગેરકાયદેસર લાંચનો માત્ર સ્વીકાર અથવા પ્રાપ્તિ તેને અનુક્રમે એક્ટની કલમ ૭ અથવા

કલમ ૧૩ (૧)(ડી), (i) અને (ii) હેઠળનો ગુનો બનાવશે નહીં. તેથી, એક્ટની કલમ ૭ હેઠળ, ગુનો સાબિત કરવા માટે, લાંચ આપનાર તરફથી ઉદ્ભવતી ઓફર હોવી આવશ્યક છે જે જાહેર સેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે જે તેને ગુનો બનાવશે. તેવી જ રીતે, જ્યારે લાંચ આપનાર દ્વારા જાહેર સેવકની અગાઉની માંગણી સ્વીકારવામાં આવે અને બદલામાં ચૂકવણી કરવામાં આવે જે જાહેર સેવક દ્વારા પ્રાપ્ત થાય, તો તે એક્ટની કલમ ૧૩ (૧)(ડી) અને (i) તથા (ii) હેઠળ પ્રાપ્ત કરવાનો ગુનો બનશે.

(ઘ) કાયદાની અદાલત દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર અથવા પ્રાપ્તિ સંબંધિત હકીકતનું અનુમાન ફક્ત ત્યારે જ અનુમાન તરીકે લગાવી શકાય છે જ્યારે પાયાની હકીકતો સંબંધિત મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા સાબિત થઈ ગઈ હોય અને તેની ગેરહાજરીમાં નહીં. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે, માંગણીની હકીકત ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સાબિત થઈ છે કે નહીં તેનો વિચાર કરતી વખતે અદાલતને હકીકતનું અનુમાન ઉભા કરવાનો વિવેકાધીન અધિકાર છે. અલબત્ત, હકીકતનું અનુમાન એ આરોપી દ્વારા ખંડનને પાત્ર છે અને ખંડનની ગેરહાજરીમાં અનુમાન કાયમ રહે છે.

(એફ) ટ્રાયલ દરમિયાન જો ફરિયાદી 'હોસ્ટાઈલ' થઈ જાય, અથવા મરણ પામે અથવા પોતાનો પુરાવો રજૂ કરવા માટે ઉપલબ્ધ ન હોય, તો ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અન્ય કોઈપણ સાક્ષીનો પુરાવો રજૂ કરીને સાબિત કરી શકાય છે જે ફરીથી મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા પુરાવો રજૂ કરી શકે છે અથવા ફરિયાદપક્ષ સંજોગજન્ય પુરાવા દ્વારા કેસ સાબિત કરી શકે છે. ટ્રાયલ રદ થતી નથી કે તે આરોપી જાહેર સેવકને નિર્દોષ જાહેર કરવાના હુકમમાં પરિણમતી નથી.

(જી) એક્ટની કલમ ૭ ના સંબંધમાં, વિવાદિત હકીકતોની સાબિતી પર, કલમ ૨૦ અદાલતને તે અનુમાન ઉભા કરવા માટે આદેશ આપે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચ સદર કલમમાં ઉલ્લેખિત હેતુ અથવા વળતરના હેતુ માટે હતી. સદર અનુમાન અદાલત દ્વારા કાનૂની અનુમાન અથવા કાયદામાં અનુમાન તરીકે ઉભા કરવાનું રહેશે. અલબત્ત, સદર અનુમાન પણ ખંડનને પાત્ર છે. કલમ ૨૦ એક્ટની કલમ ૧૩ (૧) (ડી) (i) અને (ii) ને લાગુ પડતી નથી.

(એચ) અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળ કાયદામાં અનુમાન એ ઉપરોક્ત મુદ્દા (ઈ) માં ઉલ્લેખિત હકીકતના અનુમાનથી

અલગ છે કારણ કે અગાઉનું અનુમાન ફરજિયાત અનુમાન છે જ્યારે પછીનું અનુમાન સ્વભાવે વિવેકાધીન છે.”

૮. તે સુસ્થાપિત કાયદો છે કે અપીલ કોર્ટે કેસના રેકૉર્ડ પરના ફરિયાદપક્ષના પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરવાની આવશ્યકતા છે અને જો સદર ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાનું યોગ્ય રીતે મૂલ્યાંકન કર્યું ન હોય અને ચુકાદામાં પ્રથમ નજરે ગેરકાયદેસરતા કે વિકૃતિ હોય, તો હસ્તક્ષેપ આવશ્યક છે. આરોપી સામેનો આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે પીડબલ્યુ ૧ બચુભાઈ રણછોડભાઈની આંક ૩૧ પર તપાસ કરી છે અને સાક્ષી ફરિયાદી છે જેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ ચાણકા ગામમાં તેમની સાસુ દુધીબેન જાદવભાઈ સાથે રહેતા હતા અને કુવા પર મોટર હતી અને ભેસાણ ખાતેની જીઈબી ઓફિસમાંથી ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન લેવામાં આવ્યું હતું. એ કે, તેમણે મોટર રીપેર કરવા માટે આરોપી નં. ૧ સાથે વાત કરી હતી અને આરોપી નં. ૧ એ તેમને કહ્યું હતું કે તેનો ખર્ચ રૂ. ૧૫૦/- થશે કારણ કે તેઓ જાતે મોટર રીપેર કરી શકતા નથી પરંતુ તેમણે કોઈક વ્યક્તિ પાસે મોટર રીપેર કરાવી લેવી પડશે. એ કે, રવજીભાઈ અરજનભાઈ તેમના ફળિયામાં આવ્યા હતા અને ફરિયાદ પર તેમના અંગૂઠાનું નિશાન લીધું હતું અને તેમની સાથે બે ત્રણ વ્યક્તિઓ હતા. એ કે, તેઓ અશિક્ષિત છે અને વાંચી શકતા નથી અને તેમણે ફરિયાદ પરના તેમના અંગૂઠાના નિશાનને ઓળખી કાઢ્યું છે જે આંક ૩૨ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. એ કે, તેમણે ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન માટે રૂ. ૧૫૦/-

આપવા અંગે આરોપી નં. ૧ સાથે કોઈ વાતચીત કરી ન હતી અને તેમની હાજરીમાં કોઈ ડેમોસ્ટ્રેશન થયું ન હતું. એ કે, તેમણે ગોવર્ધનભાઈ નાંજીભાઈને રૂ. ૧૫૦/- આપ્યા હતા પરંતુ ગોવર્ધનભાઈ નાંજીભાઈને આપવામાં આવેલી ચલણી નોટોના દર વિશે તેઓ જાણતા નથી. ફરિયાદીને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને લર્નડ એ.પી.પી. દ્વારા લાંબી ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે પરંતુ ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને ફરિયાદમાંથી પીછેહઠ કરી છે. આરોપીના લર્નડ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન માટેની અરજી તેમની સાસુ દુધીબેન જાદવભાઈ દ્વારા આપવામાં આવી હતી અને અરજી આંક ૩૩ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. એ કે, દુધીબેન જાદવભાઈની જમીનના દસ્તાવેજો આંક ૩૪ અને આંક ૩૫ પર રજૂ કરવામાં આવ્યા છે અને ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શનની અરજી સાથે જે અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા તે આંક ૩૬ થી ૪૧ પર રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યા પછી, મોટર બંધ થઈ ગઈ હતી અને તેમણે આરોપી નં. ૧ ને ફરિયાદ કરી હતી જેમણે તેમને મોટર રીપેર કરવા કહ્યું હતું અને મોટર અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા રીપેર કરાવવી પડશે અને તે માટે મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ પેટે રૂ. ૧૫૦/- ની માંગણી કરવામાં આવી હતી. એ કે, રવજીભાઈ અરજનભાઈ તેમના ગામના છે અને તેઓ અન્ય કેટલાક વ્યક્તિઓ સાથે તેમના ફળિયામાં આવ્યા હતા અને કેટલાક કાગળો પર તેમના અંગૂઠાનું નિશાન લીધું

હતું. એ કે, જ્યારે આરોપી તેમના ફળિયામાં આવ્યા, ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ તેમને પૂછ્યું હતું કે મોટર ચાલુ છે કે નહીં અને જ્યારે તેમણે હકારમાં જવાબ આપ્યો, ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ રૂ. ૧૫૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી અને આરોપી નં. ૨ એ રકમ સ્વીકારી હતી. એ કે, તેઓ આરોપી નં. ૨ ને ઓળખતા ન હતા અને આરોપી નં. ૨ દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમની માંગણી કરવામાં આવી ન હતી અને રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ મોટરના મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ માટે હતી.

૮.૧ ફરિયાદપક્ષે પીડબલ્યુ ૨ અરજનભાઈ આલાભાઈ બેરિયાની આંક જર પર તપાસ કરી છે અને સાક્ષી પંચ સાક્ષી છે જેઓ અન્ય પંચ સાક્ષી મનહરભાઈ જીવાભાઈ કટારા સાથે ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ એસીબી ઓફિસ ગયા હતા અને ત્યારબાદ અન્ય પંચ સાક્ષી તથા એસીબી પોલીસ સ્ટેશનના સભ્યો સાથે જીપમાં બેસીને ચાણકા ગામમાં રવજીભાઈના ફળિયા પર ગયા હતા. સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે અને રવજીભાઈના ફળિયા પર પહોંચ્યા પછી જે ઘટનાઓ બની હતી તેનું વર્ણન કર્યું છે અને ફરિયાદીએ રૂ. ૧૦૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ અને રૂ. ૫૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ આપી હતી અને તેમની હાજરીમાં એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું ડેમોસ્ટ્રેશન કરવામાં આવ્યું હતું. એ કે, એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પની વિશેષતાઓ તેમને સમજાવવામાં આવી હતી અને તેમને જરૂરી સૂચનાઓ

આપવામાં આવી હતી અને રવજીભાઈના ફરિયા પર પંચનામું ભાગ-૧ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. એ કે, ત્યારબાદ, તેઓ જીપમાં બેઠા અને ફરિયાદીના ફરિયા પર ગયા અને જીપ થોડે દૂર ઊભી રાખી અને ફરિયાદી તથા પંચ સાક્ષી ચાલીને ફરિયાદીના ફરિયા પર ગયા અને ખાટલા પર બેઠા. એ કે, પંચ નં. ૨ અને એસીબીના અન્ય સભ્યો આસપાસ સંતાઈ ગયા અને થોડા સમય પછી, બંને આરોપીઓ સ્પાર્ક મોટરસાઈકલ પર આવ્યા. એ કે, આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદીને પૂછ્યું કે મોટર ચાલુ થઈ ગઈ છે કે નહીં અને જ્યારે ફરિયાદીએ હકારમાં જવાબ આપ્યો, ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ તેમને રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ આપી દેવા કહ્યું અને પાછળ બેઠેલા વ્યક્તિ આરોપી નં. ૨ ને રકમ લઈ લેવાનું કહ્યું અને ફરિયાદીએ રંગાયેલી ચલણી નોટો આપી અને આરોપી નં. ૨ એ પોતાના જમણા હાથથી તે સ્વીકારી અને પોતાના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકી દીધી. એ કે, ફરિયાદીએ અગાઉ નક્કી કરેલો સિગ્નલ આપ્યો અને રેડ પાડતી પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા અને આરોપીઓને પકડી લીધા અને ટેસ્ટ કરવામાં આવ્યા અને પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું. આરોપીના લર્નડ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જ્યાં સુધી ફરિયાદ લખાઈ નહીં ત્યાં સુધી ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે કેટલી રકમ માંગવામાં આવી હતી તે તેઓ જાણતા ન હતા અને માત્ર ફરિયાદ લખાયા પછી જ તેમને ખબર પડી કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ માંગવામાં આવી હતી. એ કે, તેઓ જાણતા નથી કે ફરિયાદીના અંગૂઠાના નિશાનને કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ઓળખવામાં આવ્યા

હતા કે નહીં અને રવજીભાઈના ફળિયા અને ફરિયાદીના ફળિયા વચ્ચેનું અંતર અંદાજે અડધો કિલોમીટર દૂર હતું. એ કે, તેઓ અને ફરિયાદી ફળિયા પર બેઠા હતા અને રેડ પાડતી પાર્ટીના અન્ય સભ્યો તથા પંચ નં. ૨ એવા અંતરે હતા જ્યાં તેઓ વાતચીત સાંભળી શકતા ન હતા. એ કે, ટ્રેપ વખતે, આરોપી નં. ૧ એ મજૂરી કામ માટે રકમ માંગી હતી પરંતુ કયા મજૂરી કામનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો તે તેઓ જાણતા ન હતા. એ કે, તેઓ જાણતા નથી કે ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યું હતું કે નહીં. એ કે, પંચનામું કોન્સ્ટેબલ કરણજીભાઈ દ્વારા તેમના અક્ષરોમાં લખવામાં આવ્યું હતું અને નાણાં સ્વીકારતી વખતે, આરોપી નં. ૨ અને ફરિયાદી વચ્ચે કોઈ વાતચીત થઈ ન હતી.

૮.૨ ફરિયાદપક્ષે પીડબલ્યુ ૩ કાનજીભાઈ દેવજીભાઈ ગામેટીની આંક ૬૦ પર તપાસ કરી છે અને સાક્ષી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, એસીબી પોલીસ સ્ટેશન છે જેમની હાજરીમાં ફરિયાદીએ ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને ત્યારબાદ ટ્રેપની વ્યવસ્થા કરી હતી. સાક્ષીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણપણે સમર્થન આપ્યું છે અને ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ચાણકા ગામના રહેવાસી રવજીભાઈ અરજનભાઈ એસીબી પોલીસ સ્ટેશને આવ્યા હતા અને ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈ પાસેથી આરોપી નં. ૧ દ્વારા કરવામાં આવેલી રૂ. ૧૫૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી વિશે તેમને જાણ કરી હતી ત્યારે જે તમામ ઘટનાઓ બની હતી

તેનું વિગતવાર વર્ણન કર્યું છે. એ કે, સાક્ષીએ પંચ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા અને રવજીભાઈ અરજનભાઈના ફળિયા પર આવ્યા જ્યાં ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈ હાજર હતા અને બચુભાઈ રણછોડભાઈની ફરિયાદ નોંધી લેવામાં આવી અને બચુભાઈ રણછોડભાઈએ તેમની હાજરીમાં અંગૂઠાનું નિશાન કર્યું અને તેમણે ફરિયાદ પર સહી કરી હતી. ફરિયાદીએ રૂ. ૧૦૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ અને રૂ. ૫૦/- ના દરની એક ચલણી નોટ આપી અને પંચ સાક્ષીઓ તથા ફરિયાદીની હાજરીમાં એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પનું ડેમોસ્ટ્રેશન કરવામાં આવ્યું હતું. એ કે, એન્થ્રેસીન પાવડર અને અલ્ટ્રાવાયોલેટ લેમ્પની વિશેષતાઓ ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીઓને સમજાવવામાં આવી હતી, અને ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈ દ્વારા આપવામાં આવેલી ચલણી નોટો પર એન્થ્રેસીન પાવડર લગાવવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદીના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. એ કે, પંચનામું ભાગ- ૧ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને રેડ પાડતી પાર્ટીના સભ્યો, ફરિયાદી તથા પંચ સાક્ષીઓ ફરિયાદીના ફળિયા પર ગયા અને સંબંધિત તમામ લોકોને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. એ કે, ફરિયાદી અને શેડો વિટનેસ ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈના ફળિયાના ખાટલા પર જઈને બેઠા અને તેઓ તથા અન્ય પંચ સાક્ષી અને રેડ પાડતી પાર્ટીના અન્ય સભ્યો આસપાસ સંતાઈ ગયા. એ કે, અગાઉ નક્કી કરેલો સિગ્નલ આપવામાં આવ્યા પછી, તેઓ બધા દોડી આવ્યા અને બંને આરોપીઓને રંગે હાથ પકડી લીધા. એ કે, આરોપી નં. ૨ ના

કબજામાંથી રંગાયેલી ચલણી નોટો રિકવર કરવામાં આવી હતી અને પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ, તેઓ જૂનાગઢ એસીબી પોલીસ સ્ટેશન ગયા અને જૂનાગઢ એસીબી પોલીસ સ્ટેશને સી.આર. નં. ૧/૧૯૯૫ તરીકે સદર પીસી એક્ટની કલમ ૭, ૧૨, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ ફરિયાદ નોંધાવી હતી. એ કે, તેમણે તમામ સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા હતા અને દુધીબેન જાદવભાઈ દ્વારા ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન માટે આપવામાં આવેલી અરજી સહિતના તમામ દસ્તાવેજ પુરાવાઓ એકત્રિત કર્યા હતા અને આરોપી નં. ૧ ના પ્રોસિક્યુશન માટેની મંજૂરીનો હુકમ પ્રાપ્ત થયા પછી, તેમણે સક્ષમ કોર્ટ સમક્ષ ૧૭.૦૪.૧૯૯૫ ના રોજ બંને આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી. આરોપીના લર્નડ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે રવજીભાઈ અરજનભાઈ દ્વારા આપવામાં આવેલી વિગતો નોંધી ન હતી અને રવજીભાઈ અરજનભાઈએ તેમને મૌખિક રીતે વિગતો જણાવ્યા પછી, તેઓ મામલતદાર ઓફિસ ગયા હતા અને ત્યારબાદ, પંચ સાક્ષીઓને લઈને રવજીભાઈ અરજનભાઈના ફળિયા પર આવ્યા હતા. એ કે, રવજીભાઈ અરજનભાઈના ફળિયા પર એક ઓરડી હતી અને ફરિયાદી તે જગ્યા પર એકલા હતા. એ કે, તેમણે બચુભાઈ રણછોડભાઈના ફળિયાથી થોડે દૂર જીપ ઊભી રાખી હતી અને તેઓ ફરિયાદી તથા આરોપી વચ્ચેની વાતચીત સાંભળી શકતા ન હતા. એ કે, તપાસ દરમિયાન, તેમને معلوم થયું હતું કે ફરિયાદીનું ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ આપવામાં

આવ્યું હતું અને ચાર્જશીટમાં રવજીભાઈ અરજનભાઈને સાક્ષી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા નથી. એ કે, ફરિયાદી અશિક્ષિત હતા અને તેમણે ફરિયાદ પર તેમના અંગૂઠાનું નિશાન કર્યું હતું પરંતુ તેમના અંગૂઠાના નિશાનને કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ઓળખવામાં આવ્યા ન હતા.

૯. રેકૉર્ડ પર ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા સમગ્ર પુરાવાની ઝીણવટભરી મૂલવણી કરતા, ફરિયાદી હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા છે અને તેનો કોઈ અંશમાત્ર પુરાવો નથી કે ફરિયાદીનું ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવા માટે આરોપીએ ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમની માંગણી કરી હતી. જે પુરાવો રેકૉર્ડ પર બહાર આવ્યો છે તે એ છે કે ફરિયાદમાં પણ, ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે મજૂરી કામ માટે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ માંગવામાં આવી હતી અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ તેમની જુબાનીમાં, ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને ફરિયાદમાંથી સંપૂર્ણપણે પીછેહઠ કરી છે. સ્વીકાર્યાનુસાર, ફરિયાદી અશિક્ષિત વ્યક્તિ છે અને તેમણે ફરિયાદ પર તેમના અંગૂઠાનું નિશાન કર્યું હતું પરંતુ તે નોંધવું પ્રાસંગિક છે કે અંગૂઠાના નિશાનને કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા ઓળખવામાં આવ્યા નથી. ફરિયાદીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે તેમની સાસુ દુધીબેન જાદવભાઈના કુવા પરની મોટર કામ કરતી ન હતી અને આરોપી નં. ૧ ગુજરાત ઇલેક્ટ્રીસિટી બોર્ડમાં હેલ્પર તરીકે કામ કરતા હોવાથી, તેમણે આરોપી નં. ૧ ને મોટર રીપેર કરાવી આપવા વિનંતી કરી હતી પરંતુ આરોપી નં. ૧ એ તેમને કહ્યું

હતું કે તેઓ મોટર રીપેર કરી શકતા નથી અને તે અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા રીપેર કરાવવી પડશે અને તે માટે મજૂરી અને રીપેરિંગનો ખર્ચ રૂ. ૧૫૦/- થશે. એ પણ રેકૉર્ડ પર બહાર આવ્યું છે કે ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યું હતું અને ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. એ કે, ફરિયાદમાં, આરોપી નં. ૧ દ્વારા રૂ. ૧૫૦/- ની માંગણીની ચોક્કસ તારીખનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી અને ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ, ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન માટે આરોપી નં. ૧ માટે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ રકમની માંગણી કરવાનું કોઈ કારણ ન હતું. રેકૉર્ડ પરના પુરાવાથી, તે સાબિત થાય છે કે મોટર કામ કરતી ન હતી અને ભલે ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યું હોય, મોટર કામ કરતી ન હોવાથી, તેને રીપેર કરવાની હતી અને ટ્રેપની તારીખે, જ્યારે આરોપી ફરિયાદીના ફળિયા પર આવ્યા, ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ પૂછેલો પહેલો પ્રશ્ન એ હતો કે મોટર ચાલુ છે કે નહીં? અને ફરિયાદીએ હકારમાં જવાબ આપ્યો.

૯.૧ તે આરોપીનો બચાવ છે કે તેમણે રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ વાડા પાસે મોટર રીપેર કરાવી હતી અને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૩૧૩ હેઠળ નોંધવામાં આવેલા આરોપીના વધુ નિવેદનમાં, આરોપીઓએ ફરિયાદપક્ષના પુરાવાનો ઇનકાર કર્યો છે અને વિટનેસ-બોક્સમાં પગ મૂકવાનો ઇનકાર કર્યો છે. આરોપી નં. ૧ એ જણાવ્યું છે કે તેઓ બચાવપક્ષના સાક્ષીની તપાસ કરવા

માંગતા હતા અને આંક ૭૭ પર બચાવપક્ષના સાક્ષી નં. ૧ રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ વાડાની તપાસ કરી છે. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ ઇલેક્ટ્રિક મોટર વાઈલ્ડિંગનું કામ કરે છે અને ચાણકા ગામમાં દુકાન ધરાવે છે. એ કે, તેઓ આરોપી નં. ૧ ને ઓળખે છે કારણ કે આરોપી નં. ૧ વાયમેન હતા અને જાન્યુઆરી ૧૯૯૫ માં ચાણકા ગામમાં આરોપી નં. ૧ ને મળ્યા હતા. એ કે, આરોપી નં. ૧ એ તેમને એક મોટર રીપેર કરાવી લેવાનું કહ્યું હતું અને તેઓ ગયા હતા અને જોયું હતું કે તે કનેક્શન ફોલ્ટ હતો અને વાઈલ્ડિંગ ફોલ્ટના કારણે ઇલેક્ટ્રિક કરંટ પહોંચી રહ્યો ન હતો. એ કે, તેમણે મોટર રીપેર કરી હતી અને મજૂરી ખર્ચ પેટે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ લેવાની હતી. એ કે, મોટરના માલિકે તેમને કહ્યું હતું કે તેઓ આરોપી નં. ૧ ને રકમ આપી દેશે અને તેથી તેમણે મોટર રીપેર કરી હતી અને ઘરે ગયા હતા. લર્નડ એ.પી.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉલટતપાસ દરમિયાન, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જે મોટર રીપેર કરવા તેઓ ગયા હતા તે સબમર્સિબલ પંપ મોટર હતી જે એસેમ્બલ કરેલી હતી અને કોઈપણ સ્ટાન્ડર્ડ કંપનીની ન હતી. એ કે, સબમર્સિબલ પંપ બહાર કાઢવામાં આવ્યો હતો અને કુવામાં ડૂબેલો ન હતો અને તેમણે રીપેર કરીને ટેસ્ટ કર્યો હતો અને તે ચાલુ થઈ ગયો હતો. એ કે, તેમણે ૧૯૯૮ માં આઈટીઆઈ, અમરેલીમાંથી રીવાઈલ્ડિંગનો કોર્સ કર્યો હતો.

૯.૨ સદર સાક્ષીના પુરાવાની મૂલવણી પર, આરોપી નં. ૧ નો બચાવ અને ફરિયાદીનું કથન એ છે કે ફરિયાદીની સાસુના કુવા પરની મોટર આરોપી નં. ૧ મારફતે રીપેર કરવામાં આવી હતી અને તે માટે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ ચૂકવવાની હતી અને બચાવપક્ષના સાક્ષી રામસિંભાઈ સોદાસભાઈની જુબાની પરથી, રેકૉર્ડ પર બહાર આવ્યું છે કે સાક્ષીએ વાસ્તવમાં ફરિયાદીની મોટર રીપેર કરી હતી અને તેમને મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ ચૂકવવામાં આવ્યો ન હતો. આરોપી દ્વારા ઊભો કરવામાં આવેલો બચાવ એ સંભવિત બચાવ છે અને જ્યારે ૦૪.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ પહેલેથી જ ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન આપવામાં આવ્યું હતું અને તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા તપાસ દરમિયાન તે બહાર આવ્યું હતું, ત્યારે ઇલેક્ટ્રિક કનેક્શન માટે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ રકમની માંગણી કરવા માટે આરોપી નં. ૧ માટે કોઈ કારણ ન હતું. રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ વાડાને આપવા માટે મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ માટે ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ માંગવામાં આવી હતી તે બચાવ સંભવિત અને વિશ્વાસપાત્ર જણાય છે અને સદર ટ્રાયલ કો માટે આ સાક્ષીના પુરાવા પર અવિશ્વાસ કરવાનું કોઈ કારણ નથી ખાસ કરીને જ્યારે ફરિયાદીએ સદર ટ્રાયલ કો સમક્ષ પોતે જ સમાન હકીકતો વર્ણવી હોય.

૯.૩ ફરિયાદપક્ષે ચાણકા ગામના રવજીભાઈ અરજનભાઈની તપાસ કરી નથી અને એવું જણાય છે કે ૦૭.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ, રવજીભાઈ અરજનભાઈ એસીબી ઓફિસ ગયા હતા અને પીડબલ્યુ ૩ કાનજીભાઈ દેવજીભાઈ ગામેટીને

ફરિયાદી – બચુભાઈ રણછોડભાઈ પાસેથી આરોપી નં. ૧ દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી વિશે જાણ કરી હતી પરંતુ રવજીભાઈ અરજનભાઈ દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતીની વિગતો ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા એસીબી પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધવામાં આવી ન હતી અને રવજીભાઈ અરજનભાઈ દ્વારા આપવામાં આવેલી મૌખિક માહિતીના આધારે, ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી મામલતદાર ઓફિસ ગયા અને પંચ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા અને રવજીભાઈ અરજનભાઈના ફળિયા પર આવ્યા જ્યાં ફરિયાદી બચુભાઈ રણછોડભાઈની ફરિયાદ નોંધી લેવામાં આવી અને ટ્રેપ માટેની જરૂરી પ્રક્રિયા ગોઠવવામાં આવી હતી. એ કે, સદર રવજીભાઈ અરજનભાઈ કે જેઓ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીના આચર્યજનક ગુના વિશે માહિતી આપનાર પ્રથમ સૂચના આપનાર (ફર્સ્ટ ઇન્ફોર્મન્ટ) હતા, તેમની સદર ટ્રાયલ કો સમક્ષ તપાસ કરવામાં આવી નથી અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી તથા તપાસ કરનાર અધિકારી પીડબલ્યુ ૩ કાનજીભાઈ દેવજીભાઈ ગામેટીની ઉલટતપાસ દરમિયાન તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે ચાર્જશીટમાં રવજીભાઈ અરજનભાઈને સાક્ષી તરીકે દર્શાવ્યા નથી. વળી, પીડબલ્યુ ૩ કાનજીભાઈ દેવજીભાઈ ગામેટીની હાજરીમાં ફરિયાદ નોંધવામાં આવી છે અને ફરિયાદીના અંગૂઠાના નિશાનને કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા ઓળખવામાં આવ્યા નથી અને ફરિયાદી જણાવે છે કે તેઓ અશિક્ષિત છે અને ફરિયાદમાં શું લખવામાં આવ્યું હતું તે તેઓ વાંચી શકતા નથી. એ કે, પીડબલ્યુ ૩ કાનજીભાઈ દેવજીભાઈ ગામેટી એ અધિકારી છે જેની હાજરીમાં ફરિયાદીએ

ફરિયાદ દાખલ કરી છે, ટ્રેપની વ્યવસ્થા કરી છે અને સંબંધિત સાક્ષીઓના તમામ નિવેદનો નોંધ્યા છે અને સમગ્ર ગુનાની તપાસ કરી છે અને જૂનાગઢની સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરી છે અને આનાથી ફરિયાદપક્ષના કેસની વિશ્વસનીયતા પર ગંભીર શંકા ઊભી થાય છે. એ કે, ફરિયાદી અશિક્ષિત વ્યક્તિ હોવાથી અને ભલે ફરિયાદીની ફરિયાદ નોંધાઈ ત્યારે રવજીભાઈ અરજનભાઈ હાજર હોવા છતાં, બચુભાઈ રણછોડભાઈના અંગૂઠાના નિશાનને સદર રવજીભાઈ અરજનભાઈ દ્વારા ઓળખવામાં આવ્યા નથી અને જે અધિકારીએ ફરિયાદીની ફરિયાદ નોંધી છે, ટ્રેપની વ્યવસ્થા કરી છે અને ગુનાની તપાસ કરી છે, તેમણે તપાસને ફરિયાદપક્ષની તરફેણમાં વાળી દીધી હોય તેવી શક્યતાને નકારી શકાતી નથી. એ કે, રવજીભાઈ અરજનભાઈ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીના આચર્યજનક ગુના વિશે માહિતી આપનાર પ્રથમ વ્યક્તિ હોવા છતાં તેમને કેસની બહાર રાખવા માટે કોઈ ખુલાસો આપવામાં આવ્યો નથી.

૧૦. ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવામાં, આરોપીના લર્નડ વકીલની સંમતિથી પ્રોસિક્યુશન માટેની મંજૂરીનો હુકમ આંક ૫૪ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે અને જો આંક ૫૪ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજની ચકાસણી કરવામાં આવે, તો પ્રોસિક્યુશન માટેની મંજૂરીનો હુકમ એક્ટિવિટી એન્જિનિયર (ડી એન્ડ એમ), જીઈબી, ડિવિઝન ઓફિસ, જૂનાગઢ દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે.

૧૧. ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવાની પુનઃમૂલવણી કરતા, ફરિયાદ દાખલ કરતા પહેલાં કોઈપણ સમયે અથવા ફરિયાદ દાખલ કરવાના દિવસે પણ આરોપી નં. ૧ દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીનો કોઈ અંશમાત્ર પુરાવો નથી અને કેસના રેકૉર્ડ પર જે સંસ્કરણ બહાર આવ્યું છે તે એ છે કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ મજૂરી ખર્ચ તરીકે માંગવામાં આવી હતી. એ કે, ટ્રેપની તારીખે પણ, ટ્રેપના સ્થળે હાજર રહેલા ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષી જણાવે છે કે આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદીને પૂછ્યું કે મોટર ચાલુ છે કે નહીં અને જ્યારે ફરિયાદીએ હકારમાં જવાબ આપ્યો, ત્યારે આરોપીએ રૂ. ૧૫૦/- માંગ્યા. આરોપી દ્વારા ઊભો કરવામાં આવેલો બચાવ કે રૂ. ૧૫૦/- ની રકમ રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ વાડાને ચૂકવવાની હતી જેમણે મોટર રીપેર કરી હતી અને સદર રામસિંભાઈ સોદાસભાઈ વાડાએ આંક ૭૭ પર જુબાની આપી છે કે તેમણે ફરિયાદીની મોટર રીપેર કરી હતી અને ફરિયાદીએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ આરોપી નં. ૧ મારફતે મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ ચૂકવશે. આરોપી દ્વારા ઊભો કરવામાં આવેલો બચાવ એ સંભવિત બચાવ છે અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટે સમગ્ર પુરાવાનું ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે અને આરોપી દ્વારા ઊભા કરાયેલા બચાવની મૂલવણી કરી નથી. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે એ પણ મૂલવ્યું નથી કે ફરિયાદીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ માંગણી ન હતી પરંતુ રૂ. ૧૫૦/- ની માંગણી તેમની મોટરના મજૂરી અને રીપેરિંગ ખર્ચ અંગેની હતી અને અપીલકર્તાના દોષિત ઠરાવવાના સમર્થનમાં રેકૉર્ડ પર ફરિયાદપક્ષ દ્વારા કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી અને ફરિયાદપક્ષ આરોપી

સામે આરોપિત ગુનો સ્થાપિત કરવામાં દયનીય રીતે નિષ્ફળ ગયો છે. જો કેસના રેકૉર્ડ પર ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાની ચકાસણી નીરજ દત્તા (સુપ્રા) માં બંધારણીય બેંચ દ્વારા પ્રસ્થાપિત કાયદાના પ્રકાશમાં કરવામાં આવે, તો દોષિત ઠરાવવું કાયદેસર રીતે ટકી શકે તેમ નથી. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, મોટા વિરોધાભાસો છે અને આ વિરોધાભાસો ફરિયાદપક્ષના કેસ માટે ઘાતક છે અને સદર ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાનું સંપૂર્ણપણે ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે અને વાદગ્રસ્ત દોષિત ઠરાવવાનો ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો છે જે ટકી શકે તેમ નથી.

૧૨. સદર ટ્રાયલ કોર્ટે બચાવપક્ષના સાક્ષીના પુરાવાને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવ્યો નથી અને ભલે આરોપીએ સંભવિત બચાવ ઊભો કર્યો હોય, તેને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો નથી. એ કે, ફરિયાદ પોતે જ ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈપણ માંગણી સાબિત કરતી નથી અને આરોપીના ગુના તરફ નિર્દેશ કરતી કોઈપણ દોષિત ઠેરવતી સામગ્રી કે પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, દોષિત ઠરાવવું ટકી શકે નહીં. એ કે, સમગ્ર પુરાવામાં ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીમાં આરોપી નં. ૨ ની સંડોવણી સાબિત કરવા માટે કોઈ અંશમાત્ર પુરાવો ન હોવા છતાં, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે જે હસ્તક્ષેપની માંગ કરે છે.

૧૩. પરિણામે, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને લર્નડ બીજા ફાસ્ટ ટ્રેક જજ,

જૂનાગઢ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ (એસીબી) નં. ૬/૧૯૯૫ માં ૩૦.૧૧.૨૦૦૭ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૧૪/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તા તથા ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ ના અપીલકર્તાને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવે છે.

૧૪. રજિસ્ટ્રીને આ હુકમની નકલ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૪૭/૨૦૦૭ માં મૂકવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૧૫. જમીનબોન્ડ રદ થાય છે. યોગ્ય ચકાસણી કર્યા પછી અપીલકર્તાઓને દંડની રકમ પરત કરવાની રહેશે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ તુરંત જ ટ્રાયલ કોર્ટમાં પાછા મોકલી આપવા.

વાસિમ

(એસ. વી. પિન્ટો, ન્યાયમૂર્તિશ્રી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.